

Muzeum Okręgowe w Białymstoku

SZOPKI KRAKOWSKIE

ZE ZBIORÓW MUZEUM ETNOGRAFICZNEGO W KRAKOWIE

Ratusz • grudzień 1988 - luty 1989

Krakowskie szopki wywodzą się z nowego typu szopek jasełkowych, które pojawiły się w Polsce z końcem XVIII w. i miały formę budynku którym mogła być szopka-stajenka albo okazała budowla, wskazująca cechy pałacu lub kościoła. W drugiej połowie XIX w. typowe dla Krakowa szopki ukształtowały się w postaci jakby gotyckich kościołów z wysokimi wieżami. Znalazły w nich odbicie rozmaite zabudowy Krakowa, zwłaszcza zaś Kościół Mariacki, Katedra Wawelska, wieża ratuszowa, mury miejskie, Sukiennice. Szopki były wytwarzane dla celów zarobkowych, przeważnie przez murarzy. Małe sprzedawano jako podarki dla dzieci i pamiątki, duże zaś, coraz bardziej fantazyjne i barwne, służyły grupom kółedników do demonstrowania przedstawień jasełkowych. Przy wykonaniu ich stosowano szkielec z drewnianych listewek i tektury oraz różnokolorowy, lśniący papier, bibułę i niekiedy płótno. Jedną z takich szopek, zbudowaną przed rokiem 1900 przez mu-

narzecz Michała Ezenekiana, przedsta-
wit w swych wspomnieniach wybitny
historyk sztuki K. Estreicher?
„... Najpierw były od niej barwy, po-

tem dopiero architektura budynku zdumiewała: czerwien, zielen, fiolety, niebieskie i żółte tony, czern i białizna, brzozy, srebro i złoto składały się na tę orgię barw jak ogień żywa i jak ogień przyciągająca... Szopka Ezeriekiera stała się wzorcem i dla późniejszych twórców szopek.

Przez wiele lat funkcjonowały w Krakowie zespoły teledniowe przescigające się w zakresie okazatości swych szopek jak i pomysłowości akcji jasełek. Szopki i przedstawienia z nimi związane stały się popularne wśród krakowskiej inteligencji, z nich brała też inspiracje szopka literacka. Od lat I wojny światowej zaczęła jednak tracić swą popularność i ulegać prymitywizacji. Aby przywrócić jej dawną świetność zaczęto od 1937 r. organizować coroczne konkursy, przyznając twórcom najpiękniejszych szopek skromne nagrody. Wznawione w 1945 r. stały się te konkursy jedną z głównych imprez kulturalnych Krakowa. Dzięki nim piętno i sława krakowskich szopek odżyły i stały się znane nie tylko w Polsce, lecz także w wielu krajach Europy.